

12. ORDFÖRKLARINGAR

Alternativskiljande

Skillnader mellan alternativen.

Arkeologi

Läran om forntiden och forntida kulturer.

ATC-system

Automatisk tågkontroll. Ett säkerhetssystem för övervakning och presentation av signal- och hastighetsbesked till järnvägsfordon.

Ballast

Krossat berg och naturgrus för att bygga vägar och järnvägar och för att tillverka asfalt och betong.

Bank, järnvägsbank

Uppfyllnad, över naturlig marknivå, på vilken järnväg byggs.

Barriäreffekt

Konsekvensen av fysiskt eller visuellt hinder orsakat av exempelvis väg eller järnväg.

Biologisk mångfald

Artrikedom i ett ekosystem.

Biotop

Mindre mark- eller vattenområde.

Detaljplan

En detaljplan upprättas av kommunen för att med bindande verkan fastställa ett områdes utnyttjande för olika ändamål. Detaljplanen förutsetts genomföras enligt i handlingen angiven tid. I plan- och bygglagstiftningen finns närmare angivet i vilka situationer som detaljplan förutsetts bli upprättad och de regler som gäller för till exempel inlösen.

Effekt

Effekt är en förändring i något avseende till följd av en åtgärd. Effekter anges neutralt.

Ekvivalentnivå (buller)

Medelljudnivå under en viss tidsperiod, i trafiksammanhang oftast ett dygn.

Fastställelse

Beslut om fastläggande av järnvägsplan enligt lagen om byggande av järnväg. Järnvägsplan fastställs normalt av Banverket. Fastställelse kan även hänskjutas till regeringen.

Fordonstimmar

Den totala tid som samtliga fordon under färd förbrukar på ett vägavsnitt eller inom område per tidsenhet t ex dygn eller timme. Sorten är fordonsstimmar per dygn (eller per timme).

Fornlämningar

Fornlämningar är spår och anläggningar i landskapet efter människors verksamhet i forna tider. De har tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergivna. Kända fasta fornlämningar är utmärkta med run-R på den ekonomiska kartan. Alla fornlämningar är dock skyddade enligt kulturminneslagen, oavsett om de är kända eller ej.

Förstudie

Förstudie är det första steget i planeringsprocessen enligt lagen om byggande av järnväg. I förstudien prövas tänkbara lösningar i syfte att kunna dra slutsatser om vilka som är genomförbara. I förstudien skall möjliga eller realistiska lösningar identifieras och deras miljöpåverkan utvärderas. En viktig del av förstudiearbetet är samrådet (se även Samråd) med olika intressenter som kommuner, vissa organisationer, berörd allmänhet samt länsstyrelsen. Förstudiearbetet redovisas i en förstudiehandling.

Geologi

Läran om berg och jord.

Geoteknik

Ingenjörsvetenskap som sysslar med att undersöka bergets och markens beskaffenhet.

Grundvatten

Vatten som förekommer i vattenförande jordlager och i poröst och sprickigt berg där alla hålrummen är vattenfyllda.

Gränsvärde

Värde som inte får överskridas (se även riktvärde).

Horisontalradie

Anger hur snäv en kurva är. Ju mindre värde desto snävare kurva. Anges i meter.

Hydrologi

Läran om vatten och dess egenskaper.

Intresse

Den eller det som påverkas av objektets konsekvenser.

Järnvägsplan

Järnvägsplanen är det tredje och sista steget i planeringsprocessen enligt lagen om byggande av järnväg. Järnvägsplanen upprättas för det alternativa regeringen gett tillåtighet till att gå vidare med baserat på järnvägsutredningen. I järnvägsplanarbetet bearbetas den valda lösningen i syfte att utforma projektet i detalj. I arbetet ingår även att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Järnvägsplanen skall redovisa den mark och de särskilda rättigheter som krävs för järnvägen och byggandet av den. Se även Förstudie och Järnvägsutredning.

Järnvägsutredning

Andra steget i planeringsprocessen enligt lagen om byggande av järnväg (se även Förstudie). En järnvägsutredning ska upprättas om förstudien resulterar att flera alternativa lösningar föreligger. I järnvägsutredningen utvärderas de genomförbara lösningarna mer ingående i syfte att välja den bästa lösningen. I utredningsarbetet ingår även att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som ska godkännas av länsstyrelsen. (Se även förstudie och järnvägsplan).

Järnålder

Förhistorisk tidsperiod från 500 f Kr till 1050 e Kr.

Kapacitet

Prestations- och produktionsförmåga. I järnvägssammanhang avser kapaciteten en avgränsad järnvägssträckas förmåga att klara sin trafikuppgift. Värdet anges i procent. Ju lägre procent, desto högre kapacitet.

Koldioxid

Ämne som bildas vid förbränning. Koldioxid är en så kallad växthusgas som påverkar jordens energibalans och medför ett varmare klimat. Atmosfären innehåller naturligt cirka 0,03 procent koldioxid.

Konsekvens

Konsekvenserna är de utvärderade följderna av effekterna.

Konstbyggnad

Gemensam benämning för bro, betongkonstruktion, tunnelportaler, stödmurar mm.

Kulturminneslagen

”Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla”. Så inleds kulturminneslagen (SFS nr 1988:950) som är den centrala lagen för kulturmiljövården. Här anges att länsstyrelsen har tillsyn över kulturminnesvården i länet och att Riksantikvarieämbetet har överinseende över kulturminnesvården i landet. I lagen räknas ett antal områden upp där kulturarvet har ett särskilt skydd.

Kväveoxider (NOx)

Samlingsterm på kemiska föreningar med kväve och syre. De vanligaste är kväveoxid (NO), kvävedioxid (NO₂) och dikväveoxid, lustgas (N₂O). Kväveoxider bildas vid förbränning och bidrar till försurning av mark och vatten.

Laga kraft

Tidpunkt för ett besluts giltighet, exempelvis fastställande av järnvägsplan, efter avslutad överklagandeprocess, alternativt efter besvärstidens utgång.

Lådbalkbro

Bro med bärverk bestående av stållåda av svetsad stålplåt.

Magnetfält

Magnetsiska fält bildas av elektrisk ström och mäts i tesla (T).

Makadam

Krossat berg.

Maximalnivå (buller)

Med maximalnivå avses den högsta ljudnivån för en viss tidsperiod. Två mätmetoder finns, FAST och SLOW.

Miljöbalken

Den samlade miljölagstiftningen i Sverige. Trädde i kraft 1 januari 1999.

MKB

Miljökonsekvensbeskrivning.

Nettonuvärde

Alla intäkter minus alla kostnader diskonterade till samma tidpunkt.

Nollalternativ

Ett nollalternativ avser en framtida situation utan att projektet genomförs.

Ozon

Syremolekyl med tre syreatomer. Ozonskiktet i övre stratosfären skyddar livet på jorden mot skadlig ultraviolett strålning.

Planskild korsning

Korsning mellan väg och järnväg med hjälp av bro.

Riksintresse

Angiven klassificering av intressen enligt miljöbalken kapitel 3 och 4.

Riktvärde

Värde, exempelvis buller, som ska innehållas. Om ett riktvärde överskrids är tillståndshavaren skyldig att vidta åtgärder.

Samråd

Ett samråd ska enligt miljöbalken informera, höra och beakta enskilda och organisationer som berörs av en verksamhet.

SIKA

Statens institut för kommunikationsanalys.

Skärning

Nerschaktad järnvägssträcka.

Spont

Mur, tillfällig eller permanent, för att möjliggöra schaktning utan rasrisk.

Spårprofil

Järnvägens lutning och höjdläge i längsled.

STAX

Största tillåtna axellast. Uttrycks i ton.

Sulfidjord (svartmocka)

Svavelluktande och svartflammig lera (innehåller järnsulfid). Leran är postglacial vilket betyder att jordarten bildats i områden under högsta kustlinjen.

Tillståndsärende

Objekt eller verksamhet som är föremål för prövning om tillstånd enligt miljöbalken (se detta ord).

Tillåtlighetsprövning

Beslutsprocess om tillåtelse att bygga järnväg i enlighet med 17 kap miljöbalken. Prövningen görs på grundval av järnvägsutredningens detaljeringsgrad. Beslutet om tillåtlighet fattas av regeringen.

Triangelspår

Trevägs korsning för järnväg.

Trafikarbete

Den totala körssträckan som samtliga fordon tillryggalägger på ett vägvagnsnitt eller inom område per tidsenhet t ex dygn eller timme. Sorten är fordonskilometer per dygn (eller per timme).

Tunnelpåslag

Tunnelmynning.

Vardagsdygnstrafik

Den genomsnittliga trafiken under(åvdt) ett Årsvardagsdygn.

Visuellt

Synligt.

VTI

Väg och Transportforskningsinstitutet.

Årsdygnstrafik (ådt)

Den genomsnittliga trafiken per dag under året. Trafikmängderna under lördagar och söndagar är normalt lägre än under vardagar. Vanligtvis är ådt cirka 10 % lägre än åvdt.

Överskottsmassor

Massor av jord eller berg som uppkommer vid schaktning eller sprängning och som inte används i bygget av järnvägen.

ÖPL

Översiktsplan. Översiktsplanen är kommuntäckande och redovisar grunddragen i mark- och vattenanvändningen samt hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras. I planen redovisas dessutom kommunens ställningstagande till olika allmänna intressen, till exempel riksintressen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men ska ge vägledning för efterföljande beslut om användningen av mark- och vattenområden.